

אורח ושואל שלא מדעת

1 ב"מ כב, א

יאוש שלא מדעת, אביי אמר לא הוי יאוש, ורבא אמר הוי יאוש ... והלכתא כוותיה דאביי ביע"ל קג"ם.
אמימר ומר זוטרא ורב אשי אקלעו לבוסתנא דמרי בר איסק אייתי אריסיה תמרי ורימוני ושדא קמייהו אמימר ורב אשי אכלי (דאריס מדנפשיה קא יהיב, דאין לומר שהיה סומך שיתרצה מרי בר איסק כשידע, דהלכה כאביי, ואע"ג דהשתא ניחא ליה מעיקרא לא הוה ניחא ליה, תוס"י) מר זוטרא לא אכיל.

2 שוע"ר סי' יד

ט מותר להתעטף בטלית של חבירו שלא מדעתו, ואינו כשואל שלא מדעת דנקרא גזלן, כיון דליכא הכא חשש כילוי קרנא, שאינו מתעטף בה אלא לפי שעה ומחזירה לו אחר כך, וניחא ליה לאינש שיעשה מצוה בממונו במקום שאין שם חסרון כ"ס.

3 שוע"ר סי' תלד

טו יש אומרים שבין בביטול הלילה ובין בביטול היום אינו יכול לעשות שליח שיבטל חמצו אלא יבטל בעצמו שהרי האומר לחבירו צא והפקר נכסי אין בכך כלום עד שיפקירם הוא בעצמו ויש אומרים שהביטול אין צריך להיות דומה ממש להפקר בדבר זה ... וכן עיקר.

טז אפוטרופוס של יתומים חייב לבדוק ולבטל חמץ של יתומים כמו שהוא חייב לעשות להם כל שארי מצות בין של תורה בין מדברי סופרים כמו שנתבאר בחו"מ סימן ר"צ:

4 שוע"ר סי' תלו

ג-ד ואם שכח ויצא מביתו ולא צוה לאחד מהם שיבדוק אף על פי כן חייבים הם ... ואחר הבדיקה טוב שיבטלו גם כן, אף על פי שאין ביטולם מועיל כל כך, כיון שאין החמץ שלהם והבעל הבית לא צוה להם לבטל ולא עשה אותם שלוחים לכך [ואע"ג דמסתמא ניחא ליה, מכל מקום צריך הוא לגלות דעתו בפירוש ואם לאו אין ביטול השליח מועיל כלום ...], מכל מקום יש לחוש שמא ישכח בעה"ב לבטל במקום שהוא ... ולא יבוטל החמץ כלל, ומוטב שיבטלו הם ממה שלא יבוטל החמץ כלל. וראוי להזהירם על כך כדי לצאת ידי ספק.

5 שוע"ר סי' תמג

ו ישראל שהיה מופקד בידו חמצו של ישראל אחר חבירו (או שהיה ממושכן אצלו) ימתין מלמכרו עד שתגיע שעה ה' בערב פסח שמא יבא בעל חמץ ויקחנו ממנו, ואם הוא דבר שלא ימצא לו קונים בריוח בשעה ה' ויצטרך למוכרו בזול מותר לו למוכרו קודם לכן.

6 שוע"ר ה"ל מציאה

ב אסור מן התורה להתכוין לזכות בה לעצמו קודם שנתייאשו הבעלים, אפילו אם הוא דבר שאין בו סימן שבודאי מתייאשים ממנו הבעלים כשנודע להם, רק שעכשיו עדיין לא נודע להם כלל שנפל מהם, הרי זה צריך ליטלו על דעת להחזירו למי שיתברר שהוא בעליו על פי עדים ... ויש אומרים שאסור לו להשתמש בה ולא למכרה שהרי ברשות בעליה היא עומדת עד שיבוא אליהו, אם אי אפשר לברר הדבר קודם ביאתו על פי עדים ... ודבריהם עיקר להחמיר בשל תורה וגם המה הרבים.

ד ואפילו ברור לו שכשנודע לבעליו שהוא נטלה אזי ישמחו ויגילו מפני אהבתם אותו, אסור לו ליהנות בה בלא דעת הבעלים. לפיכך הנכנס לפרדס או לגינת חבירו אסור לו ללקוט פירות שלא מדעת הבעלים, אע"פ שבעל הפרדס והגינה הוא אוהבו וריעו אשר כנפשו, ובודאי ישמח ויגיל כשנודע לו שנהנה זה מפירותיו, מכל מקום כיון שעכשיו אינו יודע מזה הרי הוא נהנה באיסור, וכן כל כיוצא בזה. וצריך להזהיר לרבים שנכשלין בזה מחמת חסרון ידיעה.

ה ומכל מקום מותר לבן ביתו של אדם ליתן פרוסה לעני, או לבנו של אוהבו של בעל הבית שלא מדעתו, לפי שכך נהגו בעלי בתים, ומתחלה נתרצה בעל הבית בכך כשהכניס פת זו לתוך ביתו, ואין זה נקרא שלא מדעת הבעלים כלל כיון שכך נהגו והבעלים יודעים מזה המנהג. ומטעם זה מותר לקבל צדקה מן הנשים דבר מועט שלא מדעת בעליהן כמו שיתבאר בהלכות גזלה, הואיל ודרכן בכך ויודעים בעליהן שדרכן בכך (וכן בפרדס אם הוא רגיל בו לאכול מפירותיו מדעת הבעלים מותר) וכן כל כיוצא בזה.

ו לפיכך המוצא תאנים בדרך תחת אילן התאנה שהוא נוטה על הדרך מותר לאכלן, אף על פי שהבעלים אינם יודעים עדיין מנפילת תאנים אלו, לפי שכיון שדרכן של תאנים ליפול מן האילן נתייאשו הבעלים מן הנופלים בדרך בתחלת גמר גידולן, אפילו אם רוב העוברים שם הם ישראל, מפני שהתאנה נמאסת בנפילתה ואינה חשובה בעיני בעליה לטרוח לחפש אחריה.